

Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Dayanıklılık İnançları, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi

An Examination of the Relationship among the Occupational Resilience Beliefs, Attitudes toward Teaching, and Professional Self-Respect of Pre-Service Early Childhood Education Teachers

Özlem DÖNMEZ¹, Meltem KARASULU KAVUNCUOĞLU²

Geliş Tarihi/Received: 20/12/2018 | Kabul Tarihi/Accepted: 05/01/2019 | Yayın Tarihi/Published: 15/01/2019

Özet: Bu çalışmada, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi amaçlanmıştır. Bu amaç doğrultusunda, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı korelasyon türü ilişkisel tarama modeli kullanılarak incelenmiştir. Çalışmaya İstanbul'da bulunan 4 üniversiteden toplamda 129 okul öncesi öğretmen adayı katılmıştır. Veriler, Öğretmen Ve Öğretmen Adayları İçin Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeği, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği aracılığıyla toplanmıştır. İstatistiksel analizler sonucunda, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki, adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki, mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki bulunmuştur.

Anahtar Kelimeler: Mesleki Dayanıklılık, Mesleki Benlik Saygısı, Tutum, Okul Öncesi Öğretmen Adayı

Abstract: The purpose of the research is to examine whether there is a relationship among the occupational resilience beliefs, attitudes toward teaching, and professional self-respect of pre-service early childhood education teachers. In accordance with the purpose, whether there is a relationship between occupational resilience beliefs and attitudes toward teaching, whether there is a relationship between occupational resilience beliefs and professional self-respect, and whether there is a relationship between professional self-respect and attitudes toward teaching, the relational screening model has been used. 129 pre-service early childhood education teachers from 4 universities in Istanbul participated in this study. The data is collected via "Occupational Resilience Beliefs Scale for Teacher Candidates", "Attitude Scale towards the Profession of Teaching", and "The Scale of Professional Self-Respect". As the results of statistical analysis, there is a statistically significant relationship between occupational resilience beliefs and attitudes toward teaching. Secondly, there is a statically significant relationship between occupational resilience beliefs and professional self-respect. Finally, there is a statically significant relationship between professional self-respect and attitudes toward teaching. In other words, occupational resilience beliefs and attitudes toward teaching, occupational resilience beliefs and professional self-respect, and professional self-respect and attitudes toward teaching are positively correlated.

Keywords: Resilience, Professional Self-Respect, Attitude, Pre-Service Early Childhood Education Teachers

Önerilen Atıf Bilgisi/To Cite This Article: Dönmez, Ö ve Karasulu Kavuncuoğlu, M. (2019). Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Dayanıklılık İnançları, Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları ve Mesleki Benlik Saygısı Arasındaki İlişkinin İncelenmesi, *Temel Eğitim Dergisi*, 1(1), 48-59.

¹ Maltepe Üniversitesi, Eğitim Fakültesi, İstanbul, Türkiye, ozlemdonmez@maltepe.edu.tr

² Milli Eğitim Bakanlığı, Türkiye, meltemkarasulu91@gmail.com

1. Giriş

Günümüzde eğitim hem bireyin hem de toplumun geleceği açısından çok değerli görülmektedir. Aileden sonra eğitim işinden doğrudan sorumlu olanlar ise öğretmenlerdir. Öğretmenlik, sürekli kendini geliştirmeyi, sabırlı olmayı ve özverili çalışmayı gerektiren önemli bir meslektir. Öğretmenlik mesleğinde başarılı olabilmek ancak öğretmenliği sevmekle mümkün olabilir (Çiçek Sağlam, 2008). Eğitimin kalitesini artırmak için öğretmenlerin daha nitelikli yetiştirilmesi gerekir. Nitelikli öğretmen yetiştirebilmek için de öğretmen adaylarının gelişimini etkileyen faktörler araştırılarak olumsuzluklar var ise bunlara çözüm aranmalıdır (Kaya ve Büyükkasap, 2005). Öğretmenlik gibi toplumların biçimlendirilmesinde rol oynayan mesleği seçen kişilerin mutlaka mesleğini seven ve mesleğin gereklerini yerine getiren unsurları taşıması gerekmektedir (Ünal ve Şimşek, 2008). Öğretmenlik mesleği, özel uzmanlık bilgisi ve becerisi gerektiren bir meslek olduğuna göre bu mesleği tercih eden insanların, mesleğin gereklerini tam olarak yerine getirebilmeleri için birtakım yeterliliklere sahip olması gerekir. Bu yeterliliklerin kazanılabilmesi için de öğretmen adaylarının meslek öncesinde özel bir eğitimden geçirilmesi zorunludur (Şişman ve Acat, 2003).

Öğretmenlikte psikolojik dayanıklılık çok önemli bir yere sahiptir. Psikolojik dayanıklılık bir olumsuzluk durumu (boşanma, terör, doğal afetler, yoksulluk, bozuk aile düzeni, hatta şehir değiştirme ya da taşınma) ile karşı karşıya kalındığında koruyucu faktörler ile risk faktörlerinin etkileşimi sonucu ortaya çıkan dinamik süreç içerisinde, kişinin hayatındaki değişikliğe uyum göstermesini içermektedir (Kararımak, 2006). Stres kaynaklarını, olumsuz olay ve koşulları ortadan kaldırmaktan daha çok kişinin, bu durumlar karşısında başa çıkabilme ve üstesinden gelme gücünü arttırmak önem kazanmaktadır. Psikolojik dayanıklılık, olumsuzlukların üstesinden gelebilme ile ilgili önemli bir özelliktir (Oktan, 2012). Az rastlanan özel niteliklerden kaynaklanmamaktadır. Aksine her insanın sahip olduğu normal özellikler ve çevresi psikolojik dayanıklılığının ortaya çıkmasını sağlayabilir. Psikolojik dayanıklılığın bu biçimde normal bir süreçten kaynaklanması, psikolojik dayanıklılığın geliştirilmesi ve risk faktörlerinin etkisinin azaltılmasıyla ilgili iyimser bir tablo yansıtmaktadır (Masten, 2001).

Bireyin yaşamını riske sokabilecek erken doğum, kronik hastalıklar, alkol kullanımı, ebeveynlerin ayrılması, boşanması, ölümü ya da tek ebeveyn ile birlikte yaşamak, düşük sosyoekonomik düzey, ekonomik zorluklar ve yoksulluk, yüksek suç oranının olduğu yerlerde yaşama gibi faktörler psikolojik dayanıklılığa ilişkin önemli risk faktörleri içerisinde değerlendirilmektedir (Gizir, 2007). Koruyucu faktörler (olumlu benlik saygısı, öz yeterlilik) ise olumsuz bir durumun etkisini azaltan ya da ortadan kaldıran, bu durumlarla bireyin başa çıkmasında etkili olan faktörlerdir (Iwaniec, 2006; Masten ve Reed, 2002; Akt. Arslan, 2015). Olumlu sonuç kavramı da gelişimsel açıdan bireyin yaşına uygun gelişimsel görevleri başarılı bir şekilde yerine getirmesidir (Gizir, 2007). Sonuç olarak psikolojik dayanıklılık bireyin yaşamında olumsuz sonuçlara neden olabilecek yaşantılar karşısında bireysel, ailesel ve sosyal kaynaklarını kullanarak başa çıkabilme ve bu yaşantılar sonrasında uyum sağlayarak işlevlerini sürdürebilme becerisi ve kapasitesi olarak tanımlanabilir (Arslan, 2015).

Mesleki dayanıklılık psikolojik dayanıklılığın bir alt boyutudur. Öğretmenlikte mesleki dayanıklılık çok önemli bir yere sahiptir. Öğretmenlik mesleği dayanıklılık inancı "öğretmenlik mesleğinin zor koşullarına uyum sağlayabileceğine ve engellerle başa çıkabileceğine ve mesleğine bağlılığını sürdürebileceğine inanç" olarak tanımlanmıştır (Tağay ve Demir, 2016). Yoğun stres altında bir öğretmenin mesleğinde başarılı olması güçtür. Öğretmenlerin psikolojik açıdan dayanıklı olmaları ve stres verici etkenlerden aşırı derecede etkilenmeden işlerini etkili şekilde yapmaları beklenir. Bunun için de mesleki dayanıklılığı olumsuz etkileyen stres, öğretmenin önceki deneyimleri, ağır işleyen bürokrasi, okul ortamındaki iletişimsizlik ve yabancılaşma, iş doyumsuzunun düşük olması, tükenmişlik algısı gibi olumsuz faktörlerden uzak durup, meslektaşlarından gördüğü destek, güçlü ve destekleyici yöneticiler, aile ve arkadaşlarından destek, öğrenci-öğretmen ilişkileri, amacı olması, umut düzeyi, problem

çözme, yansıtma ve yenilenme, öz-yeterlik, profesyonel gelişim gibi olumlu faktörlerin artması gerekmektedir (Sezgin, 2012).

Öğretmen adayları ise eğitimleri boyunca ideal olanı, stajda ise gerçek uygulamaları görünce mesleki dayanıklılıkları azalabilmektedir (Goldstein, 2005). Öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılığını etkileyen faktörler üç kategoride toplanabilir. Bunlar; öğretmen adayının önceki deneyimleri, iyi iş çıkardığına inanma, belirsizlikler ve tedirginlikler (Thieman, Marx ve Kitchel, 2014). Öğretmen eğitimi programlarının amacı; uzun yıllar mesleğine yönelik tatmin, motivasyon, heyecan ve eğlence gibi özellikleri olan kaliteli eğitimciler yetiştirmek ve mezun etmek olmalıdır. Bazı öğretmenler bu özelliği uzun yıllar sürdürürken, bazıları öğretmenliğin ilk birkaç yılında yıpranıp tükenebiliyor (Mansfield, Beltman, Broadley ve Weatherby-Fell, 2016). Öğretmenlerin mesleki dayanıklılık düzeyleri özellikle mesleki performansları üzerinde etkili olabilmektedir (Maddi, 2002; Akt. Tagay ve Demir, 2016).

Sabır, özveri ve sürekli çalışmayı gerektiren öğretmenlik mesleğinde başarılı olmak için bu mesleği severek ve isteyerek yapmak çok önemlidir. Bu durum öğretmenlerin mesleklerine karşı taşıdıkları olumlu tutumla yakından ilişkilidir. Tutum, bir bireye atfedilen ve onun bir psikolojik obje ile ilgili düşünce duygu ve davranışlarını düzenli bir biçimde oluşturmasını sağlayan bir eğilimdir. Tutum gözlenebilen bir davranış değil, davranışa neden olabilecek bir eğilimdir (Kaya ve Büyükkasap, 2005).

Bireyler genellikle çevrelerinde oluşan olaylara belirli anlamlar yüklerler. Bu anlamları kazanılmış bireysel deneyimler olarak yansıtırlar. Bu deneyimler sonucunda inançlar ve yaklaşımlar şekillenir. Bu inanç ve yaklaşımlar tutum olarak adlandırılır. Tutumlar davranışa yansır. Bir süre sonra belirli bir konuda, kendisi ile ilgili yeterli ya da yetersiz olduğuna dair değerlendirmeler yaparak, bu konularda inançlar geliştirmeye başlar (Yenilmez ve Özabacı, 2003). İnsanlar tutumlara sahip olarak doğmazlar, tutumları sonradan kazanırlar. Tutumlar bireyin kazanılmış kişilik özelliklerinin bir parçasıdır ve diğer kazanılmış kişilik özellikleri gibi klasik veya edimsel koşullanma yoluyla veya modellerin gözlenmesi veya taklit edilmesi yoluyla öğrenilmişlerdir (Morgan, 2017). Ancak, tutumun gücü, bireyin bilişsel, duyuşsal ve davranışsal özelliklerinin toplamına eşit olduğundan dolayı tutum ne kadar güçlüyse o tutumu değiştirmek o kadar zordur (Yenilmez ve Özabacı, 2003).

Öğretmenlik mesleğinin gereklerine inanması, bir öğretmenin mesleğine karşı olumlu bir tutum içinde olduğunu gösterir. Mesleğe karşı olumlu tutum ve olumlu görüşler, öğretmen adayı açısından daha da önemlidir (Arıca, 1999). Dilmaç, Çıkılı, Işık ve Sungur, (2009) öğretmen adaylarının mesleklerine karşı olumlu tutumlar içerisinde yetiştikleri taktirde öğretmen olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getireceklerini, öğrencilerine karşı daha olumlu davranışlar sergileyeceklerini, araştırmaya meyilli olacaklarını, yaratıcı düşünme becerisi elde ederek alanlarındaki yenilikleri kolaylıkla öğretim ortamına aktaracaklarını öne sürmektedirler. Ayrıca olumlu tutumları el yüz hareketlerine yansır ve öğrencileri daha kolay motive ederler, öğrencilere içten ve samimi davranırlar, katı kuralcı olmazlar, zamanlarını etkili kullanırlar, kısacası mesleklerini severek yaparlar, zevk alırlar ve dolayısıyla öğretmenin görev, sorumluluk ve rollerini daha iyi bir şekilde üstlenebilirler (Güleçen, Cüro ve Semerci, 2008).

Öğretmenlik mesleğini seven ve isteyen adayların seçilmesi, nitelikli öğretmen yetiştirmenin ilk adımıdır. Bu bağlamda, öğretmen yetiştiren kurumlarda öğrenim gören öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumlarının incelenmesi ve ortaya çıkan bulgular doğrultusunda bu tutumlarının geliştirilmesi için gerekli önlemlerin alınması şarttır (Özder, Konedralı ve Zeki, 2010). Öğretmen adaylarının mesleğe yönelik olumlu tutum geliştirmelerinde ise meslek bilinci edinmeleri etkili görülmektedir. Bu nedenle, hizmet öncesi eğitimin özellikle ilk yıllarında öğretmen adaylarına öğretmenliğin bir uzmanlık mesleği olduğu bilinci kazandırılmalıdır (Şimşek, 2005).

Öğretmenin mesleğinde başarılı ve verimli olmasında mesleğe karşı tutum kadar önemli olan bir diğer etken ise mesleki benlik saygısıdır (Girgin, Özyılmaz Akamca, Ellez ve Oğuz, 2010). Carl Rogers (1959), kişilik psikolojisinde önemli bir yeri olan "Benlik Kuramı"nda benlik kavramını, davranışın en önemli belirleyicisi olarak nitelendirmektedir. Benlik kavramı, kişinin çeşitli kişilik özelliklerinin kendinde bulunuş derecesi hakkındaki değerlendirmelerinin bütünü ya da kendini algılamasıdır (Bacanlı, 2003). Benlik saygısı, bireyin kendisiyle ilgili değerlendirmelerinin ve benlik algısının bütünsel bir şeklidir. Değerlendirmelerinin olumlu ve olumsuz oluşuna göre benlik saygısının düzeyi düşük ya da yüksek olmaktadır (Arıca, 1995). Mesleki benlik saygısı kavramı ise "mesleki bir tercihe dönüştürülmüş olsun ya da olmasın, birey tarafından meslek ile ilgili olarak kabul edilen benlik yüklemelerine ilişkin bireyin oluşturduğu değerlilik yargısı" biçiminde tanımlanmaktadır (Arıca, 1999).

Çalışmalarını kişilik özellikleri ile meslekler arasındaki ilişkiler konusunda yoğunlaştıran araştırmacılar, mesleğin benlik kavramına uygun olması gerektiğini vurgulamışlardır. İçsel ve dışsal farklı etmenlerden etkilenebilen mesleki benlik saygısı, bireyler için yaşama yön veren çok önemli bir işleve sahiptir (Dursun, Çuhadar ve Tanyeri, 2014). Aslan ve Köksal Akyol, (2006), mesleğin kişilik üzerinde ciddi anlamda etkisi olduğunu, aynı zamanda bireyler için toplumda yer edinme, geçim sağlama, geleceğini mesleki temeller üzerine inşa etme gibi işlevlere sahip olduğunu ifade etmektedir. Benzer biçimde Körükçü ve Oğuz, (2011) kişilik yapısına uygun olarak, çeşitli yönleri ile değerlendirip seçilen mesleğin birey için yaşanılan toplumda saygı görme ve yer edinmede etkili olduğunu belirtmektedir.

Öğretmenlerin de mesleğinde başarılı ve verimli olmasında, kendi mesleğini önemli ve değerli görmesi yolunda mesleki benlik saygısı önemli bir yer tutar (Körükçü ve Oğuz, 2011). Öğretmenin kişilik yapısı ve kişiler arası ilişkilerdeki becerisi öğrencilerin benlik saygılarını da etkilemektedir. Smith (1997) ve Le Cornu (1999)'a göre öğretmenin kişisel benlik saygısının yüksek olması öğretmenin iş yaşamında daha başarılı ve aktif olmasında etkili olmakta aynı zamanda çocuğun benlik saygısının da olumlu yönde gelişmesini desteklemektedir. Öğretmenlik mesleğini seçecek olan bireylerin benlik kavramı ile bağdaşık meslek seçiminde bulunmaları daha başarılı olmalarına katkı sağlayabilecektir (Demir, Gürsoy ve Ada, 2011).

LoVette'ye (1997) göre yıllardır yapılan pek çok araştırma, öğretmenin davranışlarının, öğrencilerin benlik saygısını etkilediğini göstermektedir. Bu da doğal olarak öğretmenin kendi benlik saygısı ile doğrudan ilişkilidir. Ona göre öğretmenlerin güçlü bir benlik saygısı geliştirebilmeleri için öncelikle diğer kişilerden saygı görmeye ihtiyaçları vardır. Düşük prestij, düşük statü, yetersiz maaş ve mesleğine gösterilen düşük saygı, öğretmenin doyumsuzluk yaşamasına, tükenmesine ve düşük benlik saygısına neden olacaktır (Arıca, 1999). Ayrıca mesleki benlik saygısında mesleği kabullenme ve tam olarak benimsemede, meslek motivasyonunun ve memnuniyetinin, sosyal ilişkilerin, bireysel yeteneklerin, çocuklarla iletişimin, öğretmeyi algılama biçiminin, aile içinde aynı meslekten birinin bulunmasının etkili olabileceği araştırmalar sonunda ortaya konulmuştur (Demir, Gürsoy ve Ada, 2011). Öğretmen adaylarına yönelik yapılan çalışmalara da dikkati çekmek gerekir. Daha eğitim aşamasında olan geleceğin öğretmenlerinin benlik saygılarını geliştirmek için çalışmalar yapılmalıdır. Bu şekilde yetişen güçlü ve sağlıklı kişiliğe sahip öğretmenler, daha sağlıklı kişiliğe sahip öğrenciler yetiştirebilecektir (Arıca, 1999).

Okul öncesi eğitim kurumlarında öğretmenlik, öğretmene büyük sorumluluk yükleyen ve mesleki beceri açısından zorlukları olan bir meslektir. Kuramsal bilgi ve becerilerin yanında bir takım kişilik özellikleri de gerektirmektedir. Ayrıca toplum tarafından öğretmenlik olarak algılanmaktan çok, çocuk bakıcılığı gibi algılanması da okul öncesi öğretmenleri ve adaylarını olumsuz yönde etkilemektedir. Alanda çalışacak öğretmen adaylarının kendilerini ve mesleği iyi tanıyarak, mesleklerini kendi benlik saygıları ile bağdaştırarak seçmeleri, her türlü olumsuzluk karşısında dayanıklı olabilmeleri ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının olumlu olması gerekmektedir. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleklerine yönelik olumlu

tutumları, pozitif mesleki benlik saygısı ve yüksek mesleki dayanıklılık inancının olması öğretmenin kendini iyi hissetmesi ve çocuklara iyi bir eğitim vermesini sağlamaktadır.

1.1. Amaç

Bu araştırmanın amacı, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesidir. Bu amaç doğrultusunda araştırma kapsamında şu sorulara cevaplar aranmıştır:

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
2. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?
3. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki mesleki benlik saygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki var mıdır?

1.2. Önem

Gelecek kuşakların eğitiminde sorumluluk almaya hazırlanan öğretmen adaylarının, sağlıklı nesiller yetiştirebilmesi, bu mesleği gönüllü bir şekilde icra etmelerine, olumsuz durumlar karşısında dayanıklı olmalarına ve bu mesleği kendi kişiliklerine uygun bulmalarına bağlıdır. Bu nedenle öğretmen adaylarının, büyük özveri ve sürekli çalışma gerektiren öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarının, mesleki benlik saygılarının ve mesleki dayanıklılıklarının incelenmesinin, meslekte sağlayacakları başarı ve doyuma ışık tutacağı ve öğretmenlik mesleğini geliştirme ve iyileştirme yönündeki çabalara katkı getireceği düşünülmektedir. Diğer yandan, araştırmanın bu konuda yapılan çalışmalara ve bilgi birikimine katkıda bulunabileceği ve bu alanda yapılacak araştırmalara yol gösterebileceği düşünülmüştür.

1.3. Sınırlılıklar

Bu araştırma;

1. Çalışma grubu okul öncesi öğretmen adayları, 2017-2018 eğitim-öğretim yılında İstanbul'da bulunan 4 üniversitede okul öncesi öğretmenliği bölümünde okuyan toplam 129 son sınıf üniversite öğrencisi ile,
2. Verilerin toplanma süresi, 2017-2018 eğitim-öğretim döneminin kasım ve aralık ayları ile,
3. Bulgular, Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeği, Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği ve Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği'nden elde edilen veriler ile sınırlıdır.

2. Yöntem

2.1. Araştırmanın Modeli

Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, mesleki benlik saygısı ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasındaki ilişkiyi incelemek için "Korelasyon Türü İlişkisel Tarama Modeli" kullanılmıştır. "İlişkisel Tarama Modelleri, iki ve daha fazla değişken arasında birlikte değişimin varlığını veya derecesini belirlemeyi amaçlayan araştırma modelleridir (Karasar, 2016)."

2.2. Çalışma Grubu

Araştırmanın çalışma grubu, İstanbul'da bulunan 4 üniversitede okul öncesi öğretmenliği son sınıfta okuyan 129 üniversite öğrencisidir. Üniversitelerin aynı ilde bulunması ve araştırmacı tarafından kolay ulaşılabilir olmaları bu üniversitelerin seçilme nedenleridir. Gönüllülük esasına dayalı olarak bu çalışmaya toplamda 129 okul öncesi öğretmenliği lisans son sınıf öğrencisi katılmıştır.

2.3. Verilerin Toplanması

Araştırmacı tarafından 4 üniversitenin okul öncesi öğretmenliği son sınıf öğrencilerinden zorunlu ortak derslerinden birine gidilerek sınıf ortamında ölçekler elden dağıtılarak veriler toplanmıştır. Ölçeğe başlamadan önce katılımcılar ölçek hakkında kısaca bilgilendirilmiştir. Katılımcıların yanıtlamaları yaklaşık 15 dakika sürmüştür.

2.4. Veri Toplama Araçları

Araştırmada veri toplama aracı olarak “Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeği”, “Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği” ve “Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği” kullanılmıştır.

Öğretmen ve Öğretmen Adayları İçin Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeği (OMDÖ); Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeği, Tagay ve Demir (2016) tarafından öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançlarını ölçmek amacıyla geliştirilmiştir. Öğretmen Adayları İçin Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeği (ÖMDÖ) geliştirilerek geçerlilik ve güvenilirlik çalışması yapılmıştır. ÖMDÖ 26 maddeden oluşan tek boyutlu bir ölçektir. Ölçeğin geçerlik ve güvenilirlik çalışmaları Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi’nde öğrenim gören 168’i (%61.8) kız, 104’ü (%38.2) erkek olmak üzere 272 üniversite öğrencisi üzerinde gerçekleştirilmiştir. Yapı geçerliliği için açıklayıcı ve doğrulayıcı faktör analizi kullanılmıştır. Yapılan doğrulayıcı faktör analizinde tek faktörlü yapı sınanmış ve sınanan modelin oldukça iyi uyum indekslerine sahip olduğu saptanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmalarında ise Cronbach alfa iç tutarlılık katsayısı .93 bulunmuştur. Test tekrar test güvenilirlik çalışmasında ise 78 öğrenci ile üç hafta arayla gerçekleştirilen iki uygulama arasında elde edilen puanlar arasındaki Pearson korelasyon katsayısı “ $r = .76$ ” olarak bulunmuştur. Elde edilen veriler dikkate alındığında Öğretmen adayları için geliştirilen Mesleki Dayanıklılık İnancı Ölçeğinin geçerli ve güvenilir bir araç olduğu görülmüştür (Tagay ve Demir, 2016).

Bu araştırmanın çalışma grubuna göre hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları okul öncesi öğretmen adayları için .96 olarak bulunmuştur.

Ölçekteki maddelere katılımcıların verdiği cevaplara göre “Hiç Katılmıyorum (1), Biraz Katılıyorum (2), Orta Derecede Katılıyorum (3), Çoğunlukla Katılıyorum (4), Tamamen Katılıyorum (5)” olmak üzere 5’li Likert tipi bir ölçektir. Ölçek tek boyutludur ve tersine madde bulunmamaktadır. Ölçekten alınan yüksek puan mesleki dayanıklılık inancının yükseldiği anlamına gelmektedir. Ölçekten alınabilecek en düşük puan 26, en yüksek puan ise 130’dur (Tagay ve Demir, 2016).

Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği; Mesleki Benlik Saygısı Ölçeği bir mesleği tercih etmiş, bir alanda mesleki eğitim gören ya da bir mesleği icra eden 17 yaş üstü bireylerin ilgili mesleğe olan saygı tutumlarını ölçmek için uygulanabilir. Ölçeğin güvenilirlik ve geçerlilik çalışmaları Arıçak (1999) tarafından yapılmıştır. Ölçeğin Cronbach a güvenilirlik katsayısı .93; test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ise .90 (.01 düzeyinde anlamlı) olarak bulunmuştur. Ölçeğin geçerliliği iki şekilde test edilmiştir. Birincisi, kapsam geçerliliğidir, ikinci yöntem ise yapı geçerliliğini test etmede kullanılan faktör analizi yöntemidir (Arıçak,1999).

Bu araştırmanın çalışma grubuna göre hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlılık katsayıları okul öncesi öğretmen adayları için .91 olarak bulunmuştur.

Ölçek 30 maddeden oluşan 5’li likert tipi bir tutum ölçeğidir. Bu 30 maddenin 14’ü olumlu 16’sı olumsuz ifadeleri içermektedir. Olumlu maddelerde “Tamamen Katılıyorum” (5), “Katılıyorum” (4), “Kararsızım” (3), “Katılmıyorum” (2), “Kesinlikle Katılmıyorum” (1) puan alırken; olumsuz maddelerde “Tamamen Katılıyorum” (1), “Katılıyorum” (2), “Kararsızım” (3), “Katılmıyorum” (4), “Kesinlikle Katılmıyorum” (5) puan almaktadır. Her maddeye verilen puan

toplanır ve toplam puan elde edilir. Ölçek puanları 30 ile 150 arasında bir değer almaktadır (Arıcak, 1999).

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği; Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum Ölçeği öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını belirlemek amacıyla hazırlanmıştır. Ölçeğin güvenilirlik çalışmasında test-tekrar test güvenilirlik katsayısı ve iç tutarlık katsayısı hesaplanmıştır. 116 eğitim fakültesi öğrencisine 4 hafta ara ile iki kez uygulanması sonucu elde edilen puan kararlılığına ilişkin güvenilirlik katsayısı .72 bulunmuştur. Ölçeğin güvenilirlik çalışması kapsamında, 449 öğrenciye ölçeğin uygulanması ile elde edilen iç tutarlılık (Cronbach Alpha) katsayısı .93'tür (Üstüner, 2006).

Bu araştırmanın çalışma grubuna göre hesaplanan Cronbach alfa iç tutarlık katsayıları okul öncesi öğretmen adayları için .96 olarak bulunmuştur.

Ölçek 34 maddeden oluşmaktadır. 5'li likert tipinde olan ve tek boyuttan oluşan ölçek, Ölçek maddeleri; kesinlikle katılmıyorum (1), katılmıyorum (2), kararsızım (3), katılıyorum (4), tamamen katılıyorum (5) şeklinde Likert tipinde düzenlenmiştir. Ölçekte olumlu maddelerde kodlama "1, 2, 3, 4, 5" şeklinde yapılırken, olumsuz maddelerde ise değerler ters çevrilerek "5, 4, 3, 2, 1" şeklinde kodlanmıştır (Üstüner, 2006).

2.5. Verilerin Çözülmesi

Veriler istatistik paket programına girilerek çözümlenmiştir. Verilerin normal dağılım gösterip göstermediğini incelemek için Kolmogorov Smirnov testi yapılmış ve verilerin normal dağıldığı görülmüştür ($p > .05$). Bu nedenle verilerin çözümlenmesinde parametrik istatistiksel testler kullanılmıştır.

Üniversite son sınıfta okuyan okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı, mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı ve mesleki benlik saygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında anlamlı bir ilişki olup olmadığı Pearson Momentler Çarpımı Korelasyon Katsayısı ile incelenmiştir.

3. Bulgular

Yapılan istatistiksel analizler sonucunda elde edilen bulgular araştırmanın alt amaçları doğrultusunda aşağıda verilmiştir.

Tablo 1. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Dayanıklılık İnançları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasında İlişki Olup Olmadığını Gösteren Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum		
	r	.470**
Mesleki Dayanıklılık İnançları	p	.000
	N	129

**p<.01

Tablo 1'de görüldüğü gibi okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r = .470$; $p < .01$) bulunmuştur.

Tablo 2. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Dayanıklılık İnançları ile Mesleki Benlik Saygıları Arasında İlişki Olup Olmadığını Gösteren Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

Mesleki Benlik Saygısı		
	r	.454**
Mesleki Dayanıklılık İnançları	p	.000
	N	129

**p<.01

Tablo 2'de görüldüğü gibi okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=.454$; $p<.01$) bulunmuştur.

Tablo 3. Okul Öncesi Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygıları ile Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutumları Arasında İlişki Olup Olmadığını Gösteren Pearson Korelasyon Testi Sonuçları

Öğretmenlik Mesleğine Yönelik Tutum		
Mesleki Benlik Saygısı	r	.747**
	p	.000
	N	129

**p<.01

Tablo 3'te görüldüğü gibi okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında ilişki olup olmadığını incelemek için Pearson Korelasyon analizi yapılmıştır. Sonuçlara göre mesleki benlik saygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki ($r=.747$; $p<.01$) bulunmuştur.

4. Tartışma / Sonuç ve Öneriler

Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, mesleki benlik saygıları ve öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarına ilişkin sonuçlara göre;

1. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları da artmaktadır, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları azaldıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları da azalmaktadır.

Trakya Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nden 309 öğretmen adayıyla yapılan araştırmaya göre adayların mesleki dayanıklılık, sosyal destek, başa çıkma ve iyi-oluş arasında pozitif yönlü anlamlı ilişkiler bulunmuştur (Malkoç ve Yalçın, 2015). Bu araştırma ile yapılan araştırmanın sonuçları uyusmaktadır. Öğretmenlik mesleğine yönelik tutumda toplumun da etkisi büyüktür. Sosyal destek ve iyi oluş ne kadar olumlu olursa tutum da o derecede artacaktır.

2. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları ile mesleki benlik saygıları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları arttıkça mesleki benlik saygıları da artmaktadır, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları azaldıkça mesleki benlik saygıları da azalmaktadır.

Güloğlu ve Kararımak (2010), tarafından yapılan araştırmada üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlık incelenmiştir. Psikolojik olarak sağlam olan bireyler ile yüksek benlik saygısına sahip olan bireyler kendilerini daha az yalnız hissetmektedir. Ayrıca, araştırmada elde edilen sonuçlar benlik saygısı düzeyi arttıkça, psikolojik sağlamlığın da artacağını göstermektedir. Kararımak ve Siviş Çetinkaya (2011) tarafından yapılan çalışmada ise psikolojik sağlamlık değişkeninin benlik saygısı, olumlu duygular ve denetim odağı ile ilişkisi incelenmiştir ve psikolojik sağlamlık ile benlik saygısı arasında pozitif yönde bir ilişki bulunmuştur. Thieman, Marx ve Kitchel (2014) tarafından Missouri Üniversitesi Eğitim Fakültesi'nde öğretmenlik eğitimi almakta olan son sınıf 10 öğretmen adayı ile yapılan araştırmada ise mesleki dayanıklılığı etkileyen faktörler görüşmeler aracılığıyla incelenmiştir. Öğrencilerden alınan cevaplara göre mesleki dayanıklılığı etkileyen faktörler öğrenme ve öğretme konusundaki isteği ve deneyimleri, her gün nasıl ve ne tarz etkinlikleri hazırlayacaklarını bilmemeleri, tükenmişlik sendromuna yakalanmaktan korkmaları, öğretmenlikte ilk haftanın zorluğu, iyi bir eğitim verememe korkusu şeklindedir. Öğrencilerden alınan bu cevaplar aynı zamanda mesleki benlik saygısını etkileyen faktörlerle de benzerlik göstermektedir. Bu araştırma ile yapılan araştırmanın sonuçları uyuşmaktadır

3. Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişki saptanmıştır. Diğer bir ifadeyle, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları arttıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları da artmaktadır, okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları azaldıkça öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları da azalmaktadır.

Kendi benliğine uyumlu bir meslekte çalışan bireylerin mesleklerinde daha başarılı ve verimli olmaları beklenirken; benliğine uyumsuz bir meslekte çalışan bireylerin doyumsuzluk ve çatışma yaşama olasılıkları yüksek olduğu ifade edilmektedir (Çeliköz ve Çetin, 2004). Aynı zamanda öğretmen adayları mesleklerine yönelik olumlu tutumlara sahip olduklarında görevlerini eksiksiz yerine getiren, öğrencilere karşı daha olumlu davranışlar sergileyen, yaratıcı ve araştırmacı öğretmenler olacaklardır. Hem mesleki benliğin hem de öğretmenlik mesleğine yönelik tutumun yüksek olması olumlu sonuçlar doğururken düşük olması da olumsuz sonuçlara neden olmaktadır.

Dilmaç, Çıkılı, Işık ve Sungur (2009) tarafından yapılan bir araştırmada teknik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları ile mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiş ve araştırma sonucunda, mesleki benlik saygısı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum arasında pozitif yönde bir ilişkinin olduğu saptanmıştır. Girgin, Özyılmaz Akamca, Ellez, ve Oğuz (2010) tarafından yapılan bir araştırmada okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, özyetkinlik inançları ve mesleki benlik saygıları arasındaki ilişki incelenmiş ve mesleki benlik saygısı puanı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum puanları arasında; mesleki benlik saygısı puanı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin uyum boyutu arasında, özyetkinlik puanı ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin uyum ve değer; özyetkinlik ölçeğinin değerlendirme boyutu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin uyum ve değer boyutları arasında; özyetkinlik ölçeğinin planlama boyutu ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin uyum ve değer boyutları arasında pozitif ve anlamlı bir ilişki olduğu görülmektedir. Buna göre mesleki benlik saygısı, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve özyetkinlik puanlarının birlikte değiştiği söylenmektedir.

Aslan ve Köksal Akyol (2006) tarafından yapılan araştırmaya göre öğretmenliği tercih sebebinin mesleki benlik saygısı ve mesleğe yönelik tutum üzerinde pozitif yönde etkili olduğu bulunmuştur. Ayrıca ailede öğretmen olmasının mesleki benlik saygısı üzerinde pozitif yönde anlamlı bir farklılık yarattığı ortaya konmuştur. Literatüre bakıldığında, öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları ile öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları arasında pozitif yönlü anlamlı bir ilişkinin olması bu çalışmanın bulgularıyla uyuşmaktadır.

4.1. Öneriler

Öğretmen Adaylarına Yönelik Öneri

- Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançlarını, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve mesleki benlik saygılarını geliştirici çalışmalara (seminer, film, kitap vb.) ağırlık vermesi önerilmektedir.
- Kurum ve Kuruluşlara Yönelik Öneriler
- Üniversitelerin, psikolojik danışma ve rehberlik merkezlerinin öğrencilerin mesleki dayanıklılık inançlarını, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını ve mesleki benlik saygılarını artırıcı grup çalışmalarına yer vermeleri önerilmektedir.
- Mesleğin etkili ve verimli olarak yürütülmesinde olumlu tutumlar geliştirmek ve benliğiyle uyumlu meslek seçimi için, ortaöğretim kademesinde doğru yönlendirmenin yapılması, gerçekten mesleğe ilgili öğrencilerin eğitim fakültelerine yönlendirilmesi yoluna gidilmesi önerilmektedir.

Araştırmacılara Yönelik Öneriler

- Bu çalışmada okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişki incelenmiştir. Okul öncesi öğretmenlerinin de mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi önerilmektedir.
- Farklı illerden ve daha büyük örneklem gruplarıyla çalışılarak okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygısı arasındaki ilişkinin incelenmesi önerilmektedir.
- Nitel bir araştırma yapılarak öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygıları hakkında derinlemesine bilgi toplanması önerilmektedir.
- Okul öncesi öğretmen adayları ile farklı branşlardaki öğretmen adaylarının mesleki dayanıklılık inançları, öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygıları karşılaştırmalı olarak incelenmesi önerilmektedir.

Kaynaklar

- Arıca, T. (1995). *Üniversite öğrencilerinde saldırganlık, benlik saygısı ve denetim odağı ilişkisi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi). İstanbul: Marmara Üniversitesi Sosyal Bilimleri Enstitüsü.
- Arıca, T. (1999). Öğretmen adaylarının benlik saygısı ve mesleki benlik saygılarının geliştirilmesine yönelik bir grupla psikolojik danışma uygulaması. *M.Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 11-12.
- Arslan, G. (2015). Yetişkin psikolojik sağlık ölçeği'nin (ypsö) psikometrik özellikleri: geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Ege Eğitim Dergisi*, 344-357.
- Aslan, D., & Köksal Akyol, A. (2006). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları ve mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Ç.Ü. Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 51-60.
- Bacanlı, F. (2003). Mesleki grup rehberliğinin benlik ve meslek kavramlarının bağdaşımına etkisi. VII. Psikolojik Danışma ve Rehberlik Kongresi, (s. 336-359). Malatya.
- Çeliköz, N., & Çetin, F. (2004). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumlarını etkileyen etmenler. *Milli Eğitim Dergisi*.
- Çiçek Sağlam, A. (2008). Müzik öğretmenliği bölümü öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 59-69.
- Demir, V., Gürsoy, F., & Ada, Ş. (2011). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygılarının incelenmesi. *Gaziantep Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 597-614.
- Dilmaç, B., Çıkkılı, Y., Işık, H., & Sungur, C. (2009). Teknik öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleklerine ilişkin tutumlarının yordayıcısı olarak mesleki benlik saygısı. *Selçuk-Teknik Dergisi*, 127-143.

- Dursun, Ö., Çuhadar, C., & Tanyeri, T. (2014). İletişim teknolojileri öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 131-142.
- Girgin, G., Özyılmaz Akamca, G., Ellez, M., & Oğuz, E. (2010). Okul öncesi öğretmen adaylarının öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları, mesleki benlik saygıları ve mesleki yeterlik inançları. *Buca Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Gizir, C. (2007). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler üzerine bir derleme çalışması. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.
- Goldstein, L. (2005). Becoming a teacher as a hero's journey: using metaphors in preservice teacher education. *Teacher Education Quarterly*, 7-24.
- Güleçen, S., Cüro, E., & Semerci, N. (2008). Anadolu öğretmen lisesi öğrencilerinin öğretmenlik mesleğine ilişkin tutumları. *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 139-157.
- Güloğlu, B., & Kararımak, Ö. (2010). Üniversite öğrencilerinde yalnızlığın yordayıcısı olarak benlik saygısı ve psikolojik sağlık. *Ege Eğitim Dergisi*, 73-88.
- Kararımak, Ö., & Siviş Çetinkaya, R. (2011). Benlik saygısının ve denetim odağının psikolojik sağlık üzerine etkisi: duyguların aracı rolü. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*, 30-43.
- Kararımak, Ö. (2006). Psikolojik sağlık, risk faktörleri ve koruyucu faktörler. *Türk Psikolojik Danışma ve Rehberlik Dergisi*.
- Karasar, N. (2016). *Bilimsel araştırma yöntemi*. İstanbul: Nobel Yayıncılık.
- Kaya, A., & Büyükkasap, E. (2005). Fizik öğretmenliği programı öğrencilerinin profilleri, öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ve endişeleri: Erzurum örneği. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 367-380.
- Körükçü, Ö., & Oğuz, V. (2011). Okul öncesi öğretmen adaylarının mesleki benlik saygıları. *Kuramsal Eğitim Bilim*, 77-85.
- Le Cornu, A. (1999). Learning Styles, Gender and Age as Influential Issues amongst Students of Theology, *Journal of Beliefs and Values* 20(1):110-114.
- LoVette, O. K. (1997). To Achieve School Reform Education Leaders Must Focus on Teacher Self-Concept, *Education*, Vol. 118, No:2, 303-306
- Malkoç, A., & Yalçın, İ. (2015). Relationships among resilience, social support, coping, and psychological well-being among university students. *Turkish Psychological Counseling and Guidance Journal*, 35-43.
- Mansfield, C., Beltman, S., Broadley, T., & Weatherby-Fell, N. (2016). Building resilience in teacher education: an evidenced informed framework. *Teaching and Teacher Education*, 77-87.
- Masten, A. (2001). Resilience processes in development. *American Psychologist*, 227-238.
- Morgan, C. (2017). *Psikolojiye giriş*. Konya: Eğitim Yayınevi.
- Oktan, V. (2012). Psikolojik sağlamlığın gelişiminde bir moderator olarak umut. *International Journal of Human Sciences*, 1691-1701.
- Özder, H., Konedralı, G., & Zeki, C. (2010). *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 253-275.
- Rogers, C. R. (1959). *A Theory of Therapy, Personality, and Interpersonal Relationships: As Developed in the Client-Centered Framework*. In S. Koch (Ed.), *Psychology: A Study of a Science. Formulations of the Person and the Social Context* (Vol. 3, pp. 184-256). New York: McGraw Hill.
- Sezgin, F. (2012). İlköğretim okulu öğretmenlerinin psikolojik dayanıklılık düzeylerinin incelenmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*.
- Smith, V. G. (1997). Self-Esteem and Urban Education. EDRS Microfiche.
- Şimşek, H. (2005). Ortaöğretim alan öğretmenliği tezsiz yüksek lisans programına devam eden öğrencilerin öğretmenlik mesleğine yönelik tutumları. *Yüzüncü Yıl Üniversitesi Elektronik Eğitim Fakültesi Dergisi*.
- Şişman, M ve Acat, M. B (2003). Öğretmenlik uygulaması çalışmalarının öğretmenlik mesleğinin algılanmasındaki etkisi, *Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 13(1), 235-250.
- Tagay, Ö., & Demir, K. (2016). Öğretmen adayları için mesleki dayanıklılık inancı ölçeğinin geliştirilmesi. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 1603-1620.
- Thieman, E., Marx, A., & Kitchel, T. (2014). "You've always got challenges": resilience and the preservice teacher. *Journal of Agricultural Education*, 12-23.

- Ünal, E , Şimşek, S . (2008). İlköğretim Bölümü Anabilim Dallarında Öğrenim Gören Öğretmen Adaylarının Mesleki Benlik Saygılarının Çeşitli Değişkenler Açısından İncelenmesi. *İlköğretim Online*, 7 (1), 41-53.
- Üstüner, M. (2006). Öğretmenlik mesleğine yönelik tutum ölçeğinin geçerlik ve güvenirlik çalışması. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Yönetimi*, 109-127.
- Yenilmez, K., & Özabacı, N. (2003). Yatılı öğretmen okulu öğrencilerinin matematik ile ilgili tutumları ve matematik kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Pamukkale Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 132-146.